

ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის გამომწვევა

ნინო შენგელია

კავკასიის საერთაშორისო

უნივერსიტეტის დოქტორანტი

რეზიუმე. ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი, რომელიც ანგლო-ამერიკული სამართლებრივი სისტემის ნაწილია, გავრცელებულია არაერთ ქვეყანაში. მათ შორის არის საქართველო. ნაფიც მსაჯულთა სისტემას აქვს როგორც პოზიტიური, ასევე ნაკლოვანი მხარეები. მის დადებით მხარედ ითვლება ის, რომ იგი ხელს უწყობს ჯანსაღი სამართლის სისტემის არსებობას და იცავს საზოგადოებას, რათა პოლიტიკურმა ლიდერებმა ვერ შეძლონ სისხლის სამართლის სისტემის ბოროტად გამოყენება ოპონენტების გასაჩუქებლად. ამავე დროს მის მთავარ ნაკლოვან მხარედ ითვლება ნაფიც მსაჯულთა შესაძლო მიკერძოებულობა ბრალდებულთა მიმართ. სტატიაში გაანალიზებულია ის რისკები, რაც ახლავს ნაფიც მსაჯულთა სისტემას ტექნოლოგიური განვითარების პირობებში, როდესაც ნაფიცი მსაჯულები ინფორმაციას იღებენ სოციალური ქსელებიდან. სოციალური მედიის ეპოქაში ნაფიცი მსაჯულების ინსტიტუტი ახალი გამოწვევების წინაშე დგას.

საკვანძო სიტყვები: ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო, სოციალური მედია, სამართლიანი სასამართლო

შესავალი

ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის კონცეფცია ბრიტანეთში გაჩნდა ნორმანების მიერ ბრიტანეთის დაპყრობის შემდეგ. მისი ადრეული ფუნქციები საკმაოდ განსხვავდებოდა დღევანდელისაგან. ინგლისში ადრეულ ეტაპზე ნაფიცი მსაჯულები მოქმედებდნენ როგორც მოწმეები, რომლებიც აწვდიდნენ ინფორმაციას ადგილობრივ საკითხებზე. მაგრამ ისინი თანდათანობით გამოიყენეს როგორც არბიტრები, როგორც სამოქალაქო, ასევე სისხლის სამართლის დავებში.

თანდათანობით დამკვიდრდა პოზიცია, რომ ნაფიცმა მსაჯულმა სასამართლო პროცესამდე რაც შეიძლება ნაკლები უნდა იცოდეს საქმესთან დაკავშირებული ფაქტების შესახებ.

ბრიტანეთიდან ნაფიც მსაჯულთა სისტემა გავრცელდა სხვადასხვა ქვეყანაში, უპირველეს ყოვლისა, ბრიტანეთის კოლონიებში. ამ სისტემამ განსაკუთრებით მტკიცედ მოიკიდა ფეხი ამერიკის შეერთებულ შტატებში.

ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო განიხილება როგორც ინგლისური სამართლებრივი სისტემის ფუნდამენტური ნაწილი, თუმცა დღესდღეობით საქმეების მხოლოდ მცირე რაოდენობა განიხილება ნაფიც მსაჯულთა მიერ. არსებობს მოსაზრება, რომ ეს ინსტიტუტი გადამწყვეტ როლს თამაშობს იმის უზრუნველყოფად, რომ სისხლის სამართლის სისტემამ იმუშაოს საზოგადოების და არა უსამართლო ლიდერების სასარგებლოდ. ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის სასარგებლო არგუმენტებს შორის აღინიშნება, რომ ის ხელს უწყობს არა მხოლოდ ჯანსაღ სისხლის სამართლის სისტემას, არამედ ჯანსაღ საზოგადოებასაც, სადაც პოლიტიკურ ლიდერებს არ შეუძლიათ ბოროტად გამოიყენონ სისხლის სამართლის სისტემა ოპონენტების გასაჩუქებლად.

ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი საქართველოში

საქართველოში ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი თავდაპირველად საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დროს შემოიღეს. საქართველოს დამოუკიდებლობის დაკარგვის შემდეგ გაუქმდა ეს ინსტიტუტიც, ხოლო ხელახლა ის იქნა შემოღებული 2004 წელს კონსტიტუციური ცვლილებით.

სამართლის მეცნიერი ანა დოლიძე აღნიშნავს, რომ „მართლმსაჯულების აღსრულების პროცესში ხალხის მონაწილეობა საქართველოში ოდითგანვე შეინიშნებოდა. მაგალითად, მოსახლეობის მონაწილეობაზე მართლმსაჯულებაში მიუთითებენ მეკვლეურები აჭარაში იმ პერიოდში, როდესაც აჭარა ოსმალეთის იმპერიის ნაწილი იყო. მიუხედავად იმისა, რომ ფორმალურად მართლმსაჯულებას განახორციელებდა „ყადი“ – იმპერიის მიერ დანიშნული მოსამართლე, რომელიც ამავე დროს ხელმძღვანელობდა ადგილობრივ აღმასრულებელ ხელისუფლებასაც, ფორმალური ინსტიტუტების მიმართ მოსახლეობის ნდობა დაბალი იყო. წყაროები მიუთითებენ, რომ სამართალს ახორციელებდა „ოლქაში“ გაერთიანებული მოსახლეობა, რომელიც იხილავდა საქმეებს და გამოსცემდა გადაწყვეტილებებს“¹.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოში, ისევე როგორც რიგ პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში, ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტს ისტორიული განვითარების გზა არ გაუვლია. მიუხედავად იმისა, იყო თუ არა მართლმსაჯულებაში საზოგადოების წარმომადგენლების მონაწილეობის რაიმე ფორმა ცალკეულ კუთხეებსა თუ მთელ ქვეყანაში (1919 წლის 17 იანვარს მიღებულ იქნა კანონი „ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს შემოღების შესახებ“²), მას არ ჰქონია სისტემური და განგრძობითი ხასიათი. ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ სა-

1. ანა დოლიძე, „ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო საქართველოში და მისი შესაბამისობა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან“, ადამიანის უფლებები და სამართლის უზენაესობა, რედ. კონსტანტინე კორკელია, 2013, გვ.4.

2. იქვე.

ქართველოს გარდა შემოიღეს რუსეთში, ყაზახეთში, ყირგიზეთში, უკრაინასა და აზერბაიჯანში.

„2009 წელს საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში შევიდა ცვლილებები, რომლის მიხედვითაც საქართველოში დამკვიდრდა ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს კლასიკური მოდელი, რაც გულისხმობს ფუნქციონირებას მკაცრ გამიჯვნას მოსამართლესა და ნაფიც მსაჯულებს შორის. ამ შემთხვევაში ნაფიც მსაჯულებს გამოაქვთ ვერდიქტი ბრალდებულის დამნაშავეობასა თუ უდანაშაულობასთან დაკავშირებით, ხოლო მოსამართლე დამნაშავედ ცნობილ პირს უფარდებს სასჯელს და წყვეტს სხვადასხვა პროცესუალურ საკითხს. მანამდე საქართველოში მოქმედებდა ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის შერეული მოდელი, რომლის თანახმადაც მოსამართლე და ნაფიცი მსაჯულები ბრალდებულის ბრალეულობისა და სასჯელის შეფარდების საკითხს ერთობლივად წყვეტდნენ“³.

ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის პოზიტიური და ნაკლოვანი მხარეები

წინამდებარე ნაშრომის მიზანია, გააანალიზოს ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის პოზიტიური და ნაკლოვანი მხარეები. ასევე წარმოაჩინოს, რამდენად ქმედითია ეს ინსტიტუტი დღევანდელ ინფორმაციით გაჯერებულ სამყაროში, რადგან როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის მიმართ ერთ-ერთი მთავარი მოთხოვნა არის სასამართლოს დაწყებამდე მსაჯულების რაც შეიძლება ნაკლები ინფორმირებულობა განსახილველ საქმესთან დაკავშირებით.

სამართლის დოქტორი, პროფესორი მინდია უგრეხელიძე, ხაზს უსვამს სტრასბურგის სასამართლოს მიერ საქმის განხილვას „ტაქსკეტი ბელგიის წინააღმდეგ“ და აღნიშნავს, რომ სტრასბურგის სასამართლომ ბრძანა, რომ „ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო ამ შემთხვევაში ვერ ჩაითვლება ნამდვილ სასამართლოდ, იმიტომ რომ იქ არაფერი დასაბუთებული არ არის“⁴.

ანა დოლიძე აღნიშნავს, რომ „განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს მოსამართლეთა განმარტებებზე დანაშაულში თანამონაწილეობის საქმეებზე. როგორც ტაქსკეტის საქმიდან ჩანს, სწორედ ამ საქმეებშია განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი მოსამართლეთა განმარტებების სიცხადე და კონკრეტუ-

3. ლიკა კვიფაშვილი, დავით ხურციძე, „ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო და მასთან დაკავშირებული საკითხები საქართველოში“, „ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი, თავისებურებანი და პრობლემები“, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, საერთაშორისო სამართლის კვლევითი ინსტიტუტი, გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2017.

4. Jury_trial_institute_Ge.pdf, გვ.4

ლობა. ეინაიდან სასჯელი ბრალდებულებს ეცნობება დასაბუთების გარეშე, სწორედ მოსამართლეთა განმარტებების მეშვეობით ხდება თანამონაწილეობის საქმეებში თითოეული ბრალდებულის ბრალის ინდივიდუალიზაცია და თანამონაწილეობის ხარისხის დადგენა. საქართველოში ვითარებას ართულებს ის ფაქტი, რომ მოქმედი კანონმდებლობა ავალდებულებს პროცესის მონაწილე მსაჯულებს, გაეცნონ საქმეში არსებული საპროცესო შეთანხმებების შინაარსს. მსგავსი პრაქტიკა მიუღებელია მსაჯულთა სასამართლოსა და საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტების სამშობლოში – ამერიკის შეერთებულ შტატებში⁵.

განაჩენის დაუსაბუთებლობის რისკებს ხაზს უსვამს სამართლის დოქტორი იოსებ კელენჯერიძე: „ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოში არსებობს რისკი იმისა, რომ ნაფიც მსაჯულებად არჩეულმა მოქალაქეებმა, გამიზნულად, მტკიცებულებების საპირისპიროდ, სოლიდარობის ან სხვა რაიმე მოტივით მოახდინონ მიკერძოება ბრალდებულის სასარგებლოდ ან პირიქით. აღნიშნული მოვლენა ე.წ. ნულიფიკაციის სახელითაა ცნობილი.

განაჩენის დაუსაბუთებლობა მათ ამის სრულ შესაძლებლობას აძლევს⁶.

ძირითადი არგუმენტები ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს სასარგებლოდ არის ის, რომ იგი უზრუნველყოფს ხალხის ხმას მართლმსაჯულების სისტემაში და ნაფიცი მსაჯულების მხრიდან ნაკლებია მიკერძოებულობის რისკი.

ამ დადებითი მხარეების საწინააღმდეგო არგუმენტებია, რომ ნაფიც მსაჯულებს არ აქვთ სამართლებრივი განათლება, რაც მათ ხელს უშლის, რომ სათანადოდ შეაფასონ მტკიცებულებები; მათზე მეტად ახდენს ემოციური ფაქტორები ზეგავლენას, ვიდრე მოსამართლეზე, რომელიც ცდილობს იყოს მიუკერძოებელი; ის ფაქტი, რომ ნაფიცი მსაჯულები არ არიან ანგარიშვალდებული, ეწინააღმდეგება დემოკრატიის პრინციპებს.

მიკერძოებას შეიძლება ადგილი ჰქონდეს ცნობილი ადამიანების მიმართ მსაჯულთა დამოკიდებულების გამო. მაგალითად შეიძლება დავასახელოთ ამერიკული ფეხბურთის ვარსკვლავის ო ჯეი სიმპსონისა და „პოპ-მუსიკის მეფის“ მაიკლ ჯექსონის საქმეები. ო ჯეი სიმპსონის შემთხვევაში ნაფიცი მსაჯულები მხოლოდ შავკანიანი და ლათინოამერიკელი მოქალაქეები იყვნენ. ჯექსონის სასამართლო პროცესი კი ქუჩაში მისი ფანების უპრეცედენტო აქტივობის თანხლებით ჩატარდა. ბევრ ადამიანს სჯერა, რომ ამ ვარსკვლავებმა არ მიიღეს დამსახურებული სასჯელი. შესაბამისად, ამ შემთხვევებმა ხელი შეუწყო ნაფიც მსა-

5. ანა დოლიძე, „ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო საქართველოში და მისი შესაბამისობა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან“, ადამიანის უფლებები და სამართლის უზენაესობა, რედ. კონსტანტინე კორკელია, 2013, გვ.15

6. <http://dl.sangu.edu.ge/pdf/dissertacia/iosebkelneridze.pdf>, გვ.137.

ჯულთა სასამართლოს მიმართ უნდობლობის გადრმავებას, მაშინ როდესაც ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის ამოცანა არის აამაღლოს მართლმსაჯულების მიმართ ნდობა საზოგადოებაში.

ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს ბამოწვევები ციფრულ ეპოქაში

ამ ზოგადი არგუმენტების გარდა იკვეთება კიდევ ერთი საკითხი, რაც დაკავშირებულია ციფრული ეპოქის თავისებურებებთან. ციფრული სამყაროს გაძლიერებამ და ინფორმაციის უსწრაფესმა და საყოველთაო გავრცელებამ მწვავედ დასვა საკითხი: შეიძლება თუ არა ციფრულ ეპოქაში ობიექტური მსაჯულების პოვნა.

ციფრულ ეპოქამდე მიუკერძოებელ ნაფიც მსაჯულთა პოვნა, თუნდაც გახმაურებულ საქმეებში, არც ისე რთული იყო. არჩევის შემდეგ, ნაფიც მსაჯულებს მიუკერძოებელი სტატუსი უნდა შეენარჩუნებინათ, საქმე არავისთან არ უნდა განეხილათ და მორიდებოდნენ რადიოს, ტელევიზიას და გაზეთებს. დღეს იგივე მიდგომა არ მუშაობს.

ძალიან ცოტა ადამიანის პოვნა შეიძლება, რომელიც მთელი დღე ან თუნდაც მთელი კვირა გაძლებს სმარტფონის ან სოციალური მედიის გამოყენების გარეშე.

ბევრი ადამიანი თავისი ცხოვრების სხვადასხვა მომენტებს უზიარებს სხვებს რეალურ დროში სოციალური მედიის საშუალებით, რაც შეუთავსებელია ნაფიც მსაჯულთა ფუნქციასთან.

დღევანდელ ნაფიც მსაჯულებს გაცილებით მეტ ინფორმაციაზე მიუწვდებათ ხელი. თუ ადრე დანაშაულის ან ბრალდებულის შესახებ ინფორმაციის მოპოვება რთული იყო, განსაკუთრებით, თუ საქმე არა ცნობილ, არამედ ჩვეულებრივ ადამიანებს ეხებოდა, ახლა ნებისმიერი ბრალდებულის შესახებ, ინფორმაციის მიღება კომპიუტერზე ერთი დაწკაპუნებით შეიძლება. ადრე თუ ინფორმაცია გაქრებოდა ახალი ამბებიდან, მისი მოძიება შეუძლებელი იყო, ახლა ის უმარტივესად მოსაპოვებელია ონლაინსივრცეში.

1. ძირითადად სოციალურ მედიასთან მიმართებაში ნაფიცი მსაჯულები შემდეგი სახის დარღვევებს სჩადიან: ისინი იყენებენ ინტერნეტს კონკრეტული შემთხვევის შესახებ დამატებითი ინფორმაციის მოსაპოვებლად. ნაფიც მსაჯულთა მოვალეობაა, რომ კონკრეტული საქმის შესახებ შეიქმნან წარმოდგენა იმ მტკიცებულებებიდან გამომდინარე, რასაც ისმენენ სასამართლო დარბაზში, თუმცა მათ მიერ ინტერნეტში ჩატარებული კვლევა წინასწარ უქმნით გარკვეულ დამოკიდებულებას საქმის ფიგურანტების მიმართ.

2. დაუშვებელია, რომ ნაფიცმა მსაჯულებმა გამოაქვეყნონ „პოსტი“ ან „ტვიტი“

სოციალურ ქსელში ან დააკომენტარონ სხვისი გამოქვეყნებული პოსტი სასამართლოში მიმდინარე განხილვების დროს, თუმცა სხვადასხვა ქვეყანაში არაერთი ასეთი შემთხვევა ხდება. ზოგიერთ შემთხვევაში დროულად ხდება რეაგირება სოციალურ მედიაში დაუშვებელ აქტიურობაზე და ნაფიცი მსაჯულები მოიხსნებიან სასამართლო პროცესიდან, მაგრამ ყოველთვის ვერ ხდება მსგავსი ქმედებების გაკონტროლება, რაც აჩენს ნაფიც მსაჯულთა სისტემის მიმართ სერიოზულ კითხვებს.

3. სოციალური ქსელი აადვილებს ნაფიცი მსაჯულის მიერ დაცვასთან ან ბრალდებულთან კომუნიკაციაში შესვლის შესაძლებლობას, რაც დაუშვებელია.

ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 მუხლით „ყოველი ადამიანი, მისი სამოქალაქო ხასიათის უფლებებისა და მოვალეობების, ან მისთვის წარდგენილი სისხლისსამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამორკვევისას, ადგურებულია გონივრულ ვადაში მისი საქმის სამართლიანი და საქვეყნოდ განხილვის უფლებით კანონის საფუძველზე შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ“⁷. თუმცა სოციალური მედიის ეპოქაში ეს უფლება შეიძლება რისკის ქვეშ დადგეს. ამ მხრივ, განსაკუთრებით საყურადღებოა ნაფიც მსაჯულთა სისტემა. არსებობს მაგალითები ნაფიცი მსაჯულების პროცესიდან მოხსნის, ჩაშლილი სამართლო პროცესის, ნაფიც მსაჯულთა სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის დაყენების მათი სოციალურ მედიაში აქტიურობის გამო. ქვემოთ განვიხილავთ რამდენიმე ასეთ გახმაურებულ შემთხვევას:

2016 წელს ავსტრალიაში ბრალი წაუყენეს 2 ნაფიც მსაჯულს, რადგან მათ განზრახ დაარღვიეს მოსამართლის მითითება, არ დაემორჩილნენ მის მოთხოვნას და ჩაატარეს ინტერნეტში კვლევა განსახილველ საქმესთან დაკავშირებით. ისინი მიჩნეულ იქნენ დამნაშავეებად, რადგან ჩაითვადა, რომ ასეთ საქციელს შეუძლია შეარყიოს ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის, როგორც პატიოსანი სისტემის რეპუტაცია და პრობლემა შეუქმნას ზოგადად მართლმსაჯულების განხორციელებას⁸. ორივე ნაფიცი მსაჯული დაჯარიმდა 3000 დოლარით.

ბრიტანეთში მსაჯულმა კასიმ დევიმ სექსუალური შეურაცხყოფისთვის მამაკაცის სასამართლო პროცესის დროს „ფეისბუქზე“ მკაცრი მესიჯი დაწერა. თავის პოსტში მან გააუღერა მოსაზრება, რომ ის აპირებდა ბრალდებულის დამნაშავედ ცნობას. ის უხამსი სიტყვებით წერდა, რომ მას ყოველთვის სურდა გასწორებოდა პედოფილს და ახლა კი ამის საშუალება კანონის ფარგლებში მიეცა.

დევი ამ პოსტის გამო დათხოვნილ იქნა მსაჯულობიდან. მან თავისი საქციე-

7. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია, მუხლი 6.1.

8. REGISTRAR OF THE SUPREME COURT OF SOUTH AUSTRALIA v C [2016] SASC 93 (22 June 2016), <http://www8.austlii.edu.au/cgi-bin/viewdoc/au/cases/sa/SASC/2016/93.html> {26.03.2022}.

ლი იმით ახსნა, რომ ფიქრობდა, თითქოს ინტერნეტით მხოლოდ საქმის შესახებ კვლევა ეკრძალებოდა. მიუხედავად ამისა, მოსამართლემ მისი სიტყვები არასანდოდ მიიჩნია. მან აღნიშნა, რომ დეივმა თავის „ფეისბუქის“ მეგობრებს აცნობა, რომ ის დაეყრდნობოდა თავის წინასწარ განწყობას და არა საქმის არსს.

ნაფიცმა მსაჯულმა დევიდ ბერდმა „გუგლში“ მოიპოვა ინფორმაცია თაღლითობის საქმეზე და ეს ინფორმაცია გაუზიარა სხვა ნაფიც მსაჯულებს. სასამართლო ჩაიშალა და საჭირო გახდა ხელახალი სასამართლოს ჩატარება. ლონდონის უმაღლესი სასამართლოს მოსამართლეებმა სერ ჯონ ტომასმა და სერ ნაიჯელ სუინიმ დეივის და ბერდს ორთვიანი პატიმრობა მიუსაჯეს⁹.

ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის ნაკლოვანი მხარე, რაც უკავშირდება ციფრულ ეპოქაში მიუკერძოებელი მსაჯულების შერჩევას, აშკარად გამოჩნდა გახმაურებულ ბოსტონის 2013 წლის ტერაქტში ბრალდებული ჯოხარ ცარნაევის საქმეში.

2013 წლის 15 აპრილს შემზარავი ტერაქტი მოხდა ბოსტონში, სადაც მარათონის მონაწილეები ააფეთქეს. ფინიშის ხაზთან დაიდუპა 3 და დაიჭრა ასობით ადამიანი. პოლიციამ მოახდინა ტერაქტის ორგანიზატორების, ჩეჩნური წარმოშობის ძმების თემირლან და ჯოხარ ცარნაევის იდენტიფიცირება. ძმები იყვნენ ყირგიზეთის და აშშ-ს მოქალაქეები. პოლიციასთან შეტაკების დროს თემირლანი დაიდუპა, ხოლო ჯოხარ ცარნაევი დაპატიმრებულ იქნა.

ჯოხარ ცარნაევის ადვოკატები ითხოვდნენ, რომ სასამართლო არ ჩატარებულიყო ბოსტონში, რადგან შეუძლებელი იქნებოდა არ დარღვეულიყო *voir dire*, ანუ შეერჩიათ მიუკერძოებელი მსაჯულები, რადგან მედიაში ინტენსიურად შექდებოდა ბოსტონის ტერაქტი. მოსამართლემ უარყო დაცვის მხარის მოთხოვნა¹⁰.

პოტენციური 1373 მსაჯულიდან, ინდივიდუალური *voir dire*-ის საფუძველზე გამოძახებულ იქნა 265 კანდიდატი. მათ დაურიგდათ 100-პუნქტიანი კითხვარი. ინდივიდუალური *voir dire*-ის დროს ადვოკატების ერთ-ერთი დაჟინებული მოთხოვნა იყო გაერკვიათ, თუ რამდენად ჰქონდათ მედიასთან წვდომა პოტენციურ მსაჯულებს.

მას შემდეგ, რაც ჯოხარ ცარნაევს სიკვდილით დასჯა მიესაჯა, დაცვის მხარემ გაასაჩივრა ეს გადაწყვეტილება. დაცვის მხარის არგუმენტი იყო, რომ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო არ იყო მიუკერძოებელი: ორი ნაფიცი მსაჯული იტყუებოდა ფიცის ქვეშ, სოციალურ მედიაში მათ კომენტარებთან დაკავშირე-

9. <https://www.gov.uk/government/news/two-jurors-convicted-for-internet-use> {25.01.2022}.

10. Boston Bomber's Death Sentence Should Not Have Been Vacated Based on Insufficient Voir Dire [United States v. Tsarnaev, 968 F.3d 24 (1st Cir. 2020).].

<https://www.washburnlaw.edu/publications/wlj/online/volume/60/mccoy-boston-bomber.pdf>, gv.105.

ბით. გაირკვა, რომ ერთ-ერთმა ნაფიცმა მსაჯულმა ქალმა 22-ჯერ დაწერა „ტვიტერში“ დაბომბვის შესახებ. მან ასევე გააკეთა კომენტარი იმ ფსიქოლოგიურ პრობლემასთან დაკავშირებით, რაც მას ჰქონდა მაშინ, როცა ცარნაევს ეძებდნენ. თვითონ ამ დროს სამსახურში იყო, ხოლო მისი ოჯახი ჩაკეტილი იყო სახლში. სოციალურ მედიაში მისი აქტიურობის შესახებ მან დამალა ინფორმაცია მსაჯულების შერჩევის დროს¹¹.

მეორე მსაჯულმა, მიუხედავად სასამართლოს ბრძანებისა, „ფეისბუქში“ დაწერა, რომ არჩეული იყო მსაჯულად. მისმა ერთმა მეგობარმა დაუწერა კომენტარი, რომ მონაწილეობა მიეღო მის (იგულისხმება ცარნაევი) ციხეში გაგზავნაში, სადაც მას მოუვლიდნენ. მეორე მეგობარი წერდა, რომ ეს ბიჭი ჯოჯოხეთში უნდა გაეგზავნა. დაცვის მხარის მოთხოვნის მიუხედავად მოსამართლე ოტულმა უარი განაცხადა ამ მსაჯულთა დაკითხვასა და მსაჯულობიდან დათხოვნაზე¹².

2019 წელს სააპელაციო სასამართლომ დაცვის მხარის ამ არგუმენტებზე დაყრდნობით მიიჩნია, რომ მოსამართლემ ვერ უზრუნველყო სამართლიანი სასამართლო და გააუქმა ცარნაევის სიკვდილით დასჯის გადაწყვეტილება. საქმე დაბრუნდა ხელახლა განსახილველად. ოპონენტები არ დაეთანხმნენ ამ გადაწყვეტილებას და 2021 წლის ოქტომბერში აშშ-ის იუსტიციის დეპარტამენტმა კვლავ წარადგინა არგუმენტები ცარნაევის სიკვდილით დასჯის საქმის ხელახლა განსახილველად. 2022 წლის 4 მარტს უზენაესმა სასამართლომ დაამტკიცა ჯოხარ ცარნაევის სიკვდილით დასჯის გადაწყვეტილება. მოსამართლე კლარენს ტომასმა აღნიშნა: „ჯოხარ ცარნაევმა ჩაიდინა საზარელი დანაშაული, მაგრამ მე-6 შესწორების თანახმად მას გარანტირებული ჰქონდა სამართლიანი სასამართლო მიუკერძოებელ ნაფიც მსაჯულთა წინაშე და მან ის მიიღო“¹³.

ეს საქმე არის პრეცედენტული და ადასტურებს, თუ რა რთულია voir dire-ის ფარგლებში მოქმედება სოციალური მედიის ეპოქაში. ისეთ ქვეყანაშიც კი, როგორცაა აშშ, რომელსაც აქვს უზარმაზარი რესურსი და ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის ხანგრძლივი ტრადიცია, ძნელია თანამედროვე ეპოქაში სრულიად მიუკერძოებელი ნაფიცი მსაჯულების შერჩევა.

საქართველოში ნაფიც მსაჯულთა მიერ რამდენიმე საქმეა განხილული. ფართო საზოგადოებისთვის არ არის ცნობილი დაცული იყო თუ არა მიუკერძოებლობის ის მაღალი სტანდარტი ნაფიც მსაჯულთა მიერ, რაც სოციალურ მედიაში მათი ჩართულობის შეზღუდვას გულისხმობს.

11. Supreme Court Overturns Appeals Court Decision Reversing Death Sentence in Boston Marathon Bombing <https://deathpenaltyinfo.org/news/supreme-court-overturms-appeals-court-decision-reversing-death-sentence-in-boston-marathon-bombing>.

12. იქვე.

13. <https://edition.cnn.com/2022/03/04/politics/tsarnaev-supreme-court/index.html>.

დასკვნა

- დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს იდეა, რომ ბრალდებულს განსჯიან ადამიანები მისივე თემიდან ამ საზოგადოებაში დამკვიდრებული მორალის მიხედვით, პოზიტიურთან ერთად ნაკლოვან მხარეებსაც შეიცავს. მათგან შეიძლება გამოვყოთ რამდენიმენაფიც მსაჯულებს არ აქვთ სამართლებრივი განათლება და ხშირად არ ძალუძთ სათანადოდ აწონ-დაწონონ მტკიცებულებები, გაიგონ რთული საკითხები და გამოიტანონ შესაბამისი დასკვნა.
- ნაფიცი მსაჯულები სოლიდარობის ან მიუღებლობის მოტივით შეიძლება იყვნენ მიკერძოებული გარკვეული ინდივიდების ან ჯგუფების მიმართ, მაგ., რასობრივ ნიადაგზე ან ცნობადი სახეების მიმართ.
- ბოლო პერიოდში ამ საუკუნოვან ინსტიტუტს ახალი გამოწვევები გაუჩნდა. ინფორმაციის საუკუნეში მიუკერძოებელ ნაფიც მსაჯულთა შერჩევა, რაც გულისხმობს მათ სოციალურ მედიაში ჩართულობის გამორიცხვას ან მინიმუმამდე შეზღუდვას, ინსტიტუტის სხვა ნაკლოვანებებთან ერთად შეიძლება ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევა იყოს.

რეკომენდაცია: იმისთვის, რომ დაძლეულ იქნეს სოციალურ მედიაში ნაფიც მსაჯულთა ჩართულობით შექმნილი გამოწვევა, საჭიროა ნაფიც მსაჯულებთან მუშაობის ჩატარება, რათა მათ ზუსტად იცოდნენ, თუ რა შეიძლება მოჰყვეს სოციალური მედიის არასწორ გამოყენებას. თუმცა ისეთი მეცადრი ზომების გატარებამ, როგორიცაა მათთვის ინტერნეტში ჩართული ხელსაწყოების ჩამორთმევა სასამართლო პროცესის დროს, შეიძლება ადამიანებს ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტში ჩართულობის სურვილი დაუკარგოს. ამიტომ საჭიროა ბალანსის პოვნა ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის მიუკერძოებლობასა და ნაფიც მსაჯულთა პირადი თავისუფლების პატივისცემას შორის.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია.
2. ანა დოლიძე, „ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო საქართველოში და მისი შესაბამისობა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან“, ადამიანის უფლებები და სამართლის უზენაესობა, რედ. კონსტანტინე კორკელია, 2013.
3. ლიკა კვიჟაშვილი, დავით ხურციძე, „ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო და მასთან დაკავშირებული საკითხები საქართველოში“, „ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტი, თავისებურებანი და პრობლემები“, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, საერთაშორისო სამართლის, კვლევითი ინსტიტუტი, გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2017.
4. Boston Bomber's Death Sentence Should Not Have Been Vacated Based on Insufficient Voir Dire [United States v. Tsarnaev, 968 F.3d 24 (1st Cir. 2020).].

5. Registrar of the Supreme Court of South Australia v C [2016] SASC 93 (22 June 2016), <http://www8.austlii.edu.au/cgi-bin/viewdoc/au/cases/sa/SASC/2016/93.html> {26.03.2022}.
6. Supreme Court Overturns Appeals Court Decision Reversing Death Sentence in Boston Marathon Bombing <https://deathpenaltyinfo.org/news/supreme-court-overturns-appeals-court-decision-reversing-death-sentence-in-boston-marathon-bombing>.
7. <http://dl.sangu.edu.ge/pdf/dissertacia/iosebkelneridze.pdf>.
8. <https://edition.cnn.com/2022/03/04/politics/tsarnaev-supreme-court/index.html>.
9. <https://www.gov.uk/government/news/two-jurors-convicted-for-internet-use> {25.01.2022}.
10. <https://www.washburnlaw.edu/publications/wlj/online/volume/60/mccoy-boston-bomber.pdf>.
11. Jury_trial_institute_Ge.pdf.